

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 33.

Lördagen den 28 Oktober

1843.

Hegel'ska filosofien. Historisk framställning af **Fredrik Georg Afzelius**. Första Delen. Andra Häftet. Upsala. Leffler & Sebell 1843.

Efter att i det första häftet hafva gifvit en lefnads-teckning af Hegel samt en framställning utaf den historiska grundläggningen för hans system, sådant det är och förebådadt i de **Philosophiska afhandlingarna**, fortgår Herr Afzelius till redogörandet för Hegels **Phänomenologie des Geistes** samt **Logiken**.

Redan i slutet af det förra häftet gaf Herr Afzelius en förberedande utsigtt öfver den dialektiska methoden. Denna inledning, ämnad att i förväg gifva en föreställning om samma method, lånade förf. företädeswis utur företalet till **Phänomenologien** samt ur inledningen till **Logiken**. Man kunde wieserligen göra den anmärkning, att dylika inledningar, i den stränga vetenskapliga rustning de här upptråda, kunde wara nog abstrusa för den lätgiriga ungdomen att fatta; men Rec. gillar fullkomligt den plan Herr Afzelius derigenom antydt, den nemligen, att på flera ställen, och under olika pphaser, framställa hwad lärjungen skulle hafwa mycket swårare att fatta om han genast nödgades tillkämpa sig detsamma i **Phänomenologien** eller **Logiken**. Samma syfte hafwa wäl och Hegels mästerligt författade inledningar, och, när Herr Afzelius till större delen begagnar sig af hans egna ord, så är och detta tillwägagående så mycket mera berättigadt som Hegel wanligtwis förlorar på att utwattnas hwilket merändels kommer i fråga om man söker att göra honom alltför angenäm: med ett ord gör honom till **lektyr**.

För den, som först söker att göra sig om än endast historiskt bekant med det Hegel'ska systemet, är dia-

lektifen en hård stötesten. Innan lärjungen hinner lära sig, så till sägande, göra utaf med de segliffwade förståndsbestämningarna, har han ett swårt arbete, och detta arbetes swårighet är måhända orsaken till de flesta weropen öfwer Hegel. Den Hegel'ska dialektiken är för menigheten detsamma som de sura rönnbären woro för en wiß spekulant, och Hegel får uppbara harmen öfwer att man icke är mächtig utaf att öfwerlemna sig åt den sakens sjelfrörelse, hwars erkännande är första wilforet icke allenast för den Hegel'ska utan för all filosofie, huru man än må wända sig, wore det och till en position emot Hegelianismen. Om icke arbetet derigenom hade blifwit allt för widlyftigt, så skulle Rec. till och med gerna hafwa sett att Herr Afzelius, redan innan han gått till framställningen af **Phänomenologien**, gjort en framställning utaf §§. 79—82 uti första delen af **encyclopedien**, der Hegel klarare och fattigare än på något annat ställe särsfält redogör för det förståndiga, det dialektiska och det **speculativa** momentet i allt logiskt reelt. Hegel hänwisar också ofta till detta ställe.

Ett konkret exempel på den dialektiska methoden har Herr Afzelius, efter Hegel, gifvit och uti den sinliga wißhetens dialektik; att Herr Afzelius helt och hållet öfwersatt detta ställe uti Hegels **Phänomenologie**, är, med afseende på den historiska plan han föresatt sig, fullkomligt att gilla. Rec. räknar samma ställe till ett af de mest klassiska i Hegels skrifter, ett ställe af så solklart och bindande innehåll, att den som ej här will "begripa" borde hugnas med patent på att i all ewighet förkättra filosofien.

Då utur den sinliga wißhetens immanenta dialektik det allmänna uppstått, gör Herr Afzelius läsaren uppmärksam på att **warseblifningen** icke, såsom upptagandet af den sinliga wißheten, är ett sig företeende, utan ett nödwändigt upptagande, d. ä. grun-

dadt uti sjelfwa sakens egen utvecklingsgång. Detta är, i sanning, för den wid speculation owane, ett ord i sinom tid, ty den läsande menigheten har så swårt att fatta att Hegel icke construerar efter några utifrån gifna trichotomiska recepter. Det tål såväl här som annorstädes att inskräpa att "det filosofierande subjectet endast har att tillse huru saken sjelf utvecklar och bestämmer sig, och sedan upptaga det, som denna sakens sjelfutveckling gifwer wid handen. Att filosofera kan derfor kallas att *estertänka*, neml. sjelfwa sakens egen objektiva utvecklingsgång; icke att utläcka hugskott och infall eller så kallade originaliteter. Tankens liksom handlingens subjectiva godtycklighet måste öfverwinnas och subjectet uti sig upptaga det objektiva, det allmänna, lagen, sjelfwa saken."

Då man betraktar Herr Afzelii bok som en lärobok ämnad att befordra studiet af Hegels egna skrifter kan man icke annat än gilla att han wid framställningen af phänomenologiens tredje afdelning, för att undwika widlyftighet, icke upptager alla inom densamma förekommande momenter utan endast de trenne: *Tron, Upplysningen* och det *Absoluta Beta't*. Herr Afzelius följer häruti *Nichelet*.

Haltlösheten af deras påstående, som förebrått Hegel att hafwa tagit tillbaka sin phänomenologi eller faktiskt förnekat dess betydelse såsom inledning till philosophiens system, då han uti encyklopedien framställer en helt annan inledning till densamma, bewisar Herr Afzelius bindande genom sammansättning af Hegels egna yttranden angående phänomenologiens betydelse i systemet.

Att, som Herr Afzelius gjort, gifwa en fullständig och dertill klar framställning af den spekulativa Logiken inom så inskränkt utrymme som det han företagit sig, är i sanning icke något lätt arbete. Men han har löst denna swåra uppgift så som man haft rätt att wänta utaf den skarpsinnighet och reda för hwilken Herr Afzelius gjort sig känd. De stora swårigheter som ligga redan uti att tvinga det ännu wid en sträng spekulations uttryck owana språket, har Herr A. med mycken skicklighet öfverwunnit, och det utan att någonstädes begå inconsequenser eller förorsaka missförstånd. Hr Afzelius har wisserligen haft en föregångare i *Snellman*, hwars stora förtjenst det är att först hafwa brutit vägen, men en uppmärksam läsare skall dock erkänna, att Herr Afzelius gått ännu ett steg längre uti att utbilda språket för ett rent spe-

kulatist föredrag. Framställningen af den öfwanämnda sinliga wisshetens dialektik, är, äfwen såsom blott öfversättning betraktad, utmärkt wäl gjord.

Men med alla dessa förtjenster har Hr Afzelius en owana: den, att så ofta hänwisa sina läsare till noter under texten, de der ofta äro drygare än texten sjelf. Redan i sin disputation öfwer *Aristoteles* började Herr Afzelius med denna method och har sedan alltfjemt fortsatt densamma. Om än författaren med största klarhet och reda behandlar sitt ämne, så blir dock läsaren på ett oangenämt sätt störd och trötad af dessa noter, som näppeligen kunna läsas annat än "obeqwämligen." Kommer härtill att Herr Afzelius oftast förlägger Hegels egna ord i noterna, så kunde man frestas att anse noterna för text och texten för noter. Rec. är af den öfögräpeligaste tanke, att, i ett strängt spekulatist föredrag, slika noter icke böra finnas, samt att de äro öfwerflödigare i samma mån författaren är mäktig utaf att klart framställa sitt ämne.

För öfrigt lyckönskar Rec. på det högsta den lär-giriga allmänheten att hafwa en så nitiss, så ihärdig och så rent spel hållande författare som Herr Afzelius, hwars arbeten just tyckas egnade att tvinga folk att begripa. För den studerande ungdomen är Herr Afzelii bok af mycken nytta, liksom Herr Afzelii arbeten i allmänhet torde bebåda ett nywafnad intresse för philosophiskt studium hos ett yngre släkte. Framtiden skall hålla honom räkning för hans iswer och hans frimodiga framgång på en bana, der det icke allenast fordras wälmening utan också energie, om man ej skall tappa målet ur sigte!

C. A. H.

En Majdag i Wärend. Swenskt tillfällighetsstycke i en akt, med Sång och Dans. Första gången uppfördt på Kongl. Theatern i Stockholm, Thorsdagen den 11 Maj 1843, årsdagen af S. M. Konungens fröning. Stockholm. Hörbergska boktryckeriet. 1843.

Om man af en litteraturtidning gör den fordran, att den skall följa med dagens witra produkter, så måste man också gifwa samma tidning tillåtelse, att öfwer den största delen af witterhetskramet iakttaga tyfnadens wältalighet. Det åligger wisserligen ett littera-

turblad att aftgifs på de förnämsta rörelser, som förspörjas inom en fosterländsk witterhet, men icke widare, än dessa kunna blifwa föremål för en behandling, som går utöfwer den wanliga dagbladskritikens, och som kan gifwa anledning till intressantare frågors lösning än sådana, som bero af ett tycke eller mening för dagen.

Då wi anmäla ofwanstående tillfällighetsstycke, så är det icke så mycket för det wi anse det som något i sin art fulländadt eller mästertligt: ej heller för att, enligt den dagligen gängse kritikens method, antingen med obillighet slita sönder eller med obilighet berömma, utan för att fästa uppmärksamheten på ett i flera delar lyckadt försök att öfvergifwa den wanliga öfversättare-dramatiken och behandla ett Swenskt ämne på Swenskt theater, ett försök, hwilket, om det än hade mindre förtjenst än närwarande stycke eger, likwäl endast för wägstyckets skuld ej borde med tystnad förbigås. Att detta stycke på hufwudstadens theater gjort stor lycka, derwid fästa wi oss mindre, ty, med all möjlig respekt för den goda Stockholmspubliken, af omdöme och kunskaper är den icke särdeles beswärad. Stockholmspubliken är, som all hufwudstadspublik, lyckligast då den slipper begripa, och tyckes till och med befinna sig litet illa så snart man ej dageligen slår den blå dunster i ögonen. Nyligen har på Köpenhamns theater, der publiken likwäl, i genomsnitt tagen, är wida mera sant bildad än den i Stockholm, Molière blifwit uthwiflad. Wi hafwa ingen orsak att betwifla det ju ej Shakespeare, Goëthe, Calderon, Corneille skulle röra samma öde på Stockholms theater, deräst ej publiken finge någon påkänning om att den wore i fara att allt för mycket compromettera sig. Tryggast blifwer det dock, nu som för, att aldrig på hufwudstadens theater gifwa några erkända dramatiska mästestycken; samt att, om sådana för en omtyckt skådespelares eller skådespelerskas skuld ändtligen måste gifwas, så mycket som möjligt försuska dem, något som man, t. ex. med Hamlet, fullkomligt lyckats uti.

Dock läge wi icke allt detta ensamt publiken till last. Feuilletonisterna hafwa deruti mycken skuld för det lösaktiga sätt på hwilket de leda sin allmänhet. Att bedömma ett dramatiskt stycke efter wetskapliga principer, eller åtminstone gifwa någon sorts skäl till sina omdömen, kommer sällan i fråga. Frågan är: till hwilket parti hör Författaren? och feuilletonistens motto blir följaktligen, så wäl till egen uppbyggelse som den recenserades esterrättelse: "resonera intet, Karl!" så wida icke genast anledning förefinnes att

buga sig. Dock är publiken i wiftt affeende bättre än feuilletonisterna; deruti nemligen, att om den icke kan begripa, så har den dock en wis otubbelig och upprigtig känsla, hwilken den lika upprigtigt yttrar. Detta har på ifrågawarande tillfällighetsstycke sin tillämpning. Det war icke populärt att hylla den gamle kungen. Men då en röst höjde sig, som med wärma uttalade kärlek till den wördade gråhårsmanen, så blef icke allenast ljud åskadt i dagens öfjud, utan och ett stormande bifall wäckt. Sådant kan man werkeligen falla frifinhet, och det wore wäl om samma frifinhet afwen wore ett förebud till ett gryende och sig stadgande omdöme. Att, utan att förfalla till fryp eller smicker, hafwa warit en tolf för denna allmänhetens frifinhet och fosterländska känslor, är en sak, som i dubbelt mått hedrar författaren till Nationaldivertissementet.

En och hwar som intresserar sig för uppkomsten och utbildningen af en Swenskt nationaltheater måste glädja sig öfwer att se ett uppslag till en sådan gifwen. Det är deltagandet för en sådan angenäm företeelse, som gifwer Rec. anledning att närmare skärskåda "en Majdag i Wärend," samt redogöra såwäl för dess förtjenster som dess brister, icke sedda styckewis utan i sammanhang med den idee, hwilken han anser böra wara den ledande för en dramatiskt produkt af dylik art.

Författaren förlägger scenen för sin Majfest till det gamla Sagorika Wärend, samt förbinder med ett gammalt hjonelags silfwerbröllop åtankan af det Swenska folkets 25-åriga jubelfest med sin konung. Det är således af ämnet påfalladt, först att tillse huru Författaren uppfattat den Swenska bondens lif och lefwerne, samt sedan huru han på grund derutaf inwecklat och löst sin dramatiska uppgift.

Att poetiskt framställa en allmoge samt synnerligen den Swenska är i sanning icke så lätt. Flere af våra förste skaldar hafwa strandat på det försöket och antingen förfallit i en falsk högtidlighet eller en falsk komik. Likalitet som bonden eller bondeqwinnan är dramatiskt skildrad i den cosmopolitiska theater-masque under hwilken han eller hon wanligtwis uppträda på wår och andra skådebanor, han med röda strumpeband under knäbyxor, handwippor på hatten och bondaktiga bockningar, hon med schäferhatt, korta kjortlar och figurant-naiva knivar: likalitet är uppgiften löst genom att påkläda skådespelarne nationaldräkter samt låta dem tala bondska, som man kallat det. Likasom

denna påklädnings och dessa åthäfvor äro ett abstract yttre, som icke är mäktigt af att företräda det inre sanna lifvet, likaledes är det abstracta bondspråket, som rör sig i ett "tacken" ett "däm," ett "skänkäs," ett "dunderdon" eller orätt använda Fransyska ord, hwilket allt endast derigenom är komiskt, att en så kallad bildad allmänhet derwid känner sin öfwerlägsenhet, icke något i poetiskt affeende för bonden utmärkande. Att den Swenska bonden med fördel rör sig i en komisk sfer är ganska riktigt tänkt, men denna komiska sfer är en högre. I ett sådant framställningsätt af bonden är författaren till Skällnora quarn öfwerträffelig. Den Swenska bonden är aldrig komisk för andra utan att tillika vara komisk för sig sjelf och i en sådan komik är den Swenska bonden, långt ifrån att vara den fina werlden underlägsen, fastmera densamma öfwerlägsen, samt ingalunda något föremål att, i wanlig mening taget, skratta åt. Så snart denna sjelfironi, så egendomlig för den Swenska bonden, inträdt, så är äfwen en helt annan och mera poetisk horisont öppnad än den alldagliga, smått löfliga eller smått allvarsamma. Man har inträdt inom humorns gränser, der alla conveniensens regler falla till stoft, ett poetiskt elysium, inom hwilket det gäller att "den minste skall warda den störste." Den som längre tid wistats i hufvudstaden, wet, att den rårare delen af des befolkning, i känsla af sin högadeliga Stockholmskhet, nyttjar ordet bonde som ett öknamn, samt att den finare werlden, huru menniskoälskande den än må vara, dock tycker att bonden luktar snust så wida han ej kan användas som en ofskadlig bild af Swenska friheten. Man kan taga för afgjordt, att den sant poetiske Jeppe likalitet skulle kunna wisa sig på Stockholms theater som Sir John Falstaff eller till och med Mercutio.

Författaren till "en Majdag i Wärend" har förfakat den högre komiska framställning af Swenska bonden, hwilken Rec. antydt. Rec. will ej klandra honom derför. Att han företrädeswis framställer den Swenska bonden så som denne uppfattas i salongerna war redan betingadt af tillfället och publikens smak. Och att han wetat att rätt uppskatta sitt förhållande till denna, är något som hos författaren bewisar ett fint dramatiskt förstånd, som icke är allom gifwet. Det war författarens uppgift att locka ur publiken deras egna tankar. Och han lät derföre hufvudstadens konstnärer och theaterbesökare se sig sjelfwa, likasom uti en spegel, utklädda till bönder. Och publiken, som icke

anade skaldens skälmstycke, jublade öfwer att känna igen kött af sitt kött och ben af sinom benom.

Rec. går nu att göra några betraktelser i anledning af styckets dramatiska utveckling och lösning. Fabeln är i forthet denna: *Ake*, en Smäländsk bonde, och hans hustru *Britta* fira sitt silfwerbröllopp på den 11 Maj, wid hwilket hödtidliga tillfälle, som gifwer anledning till flera fosterländska hänsyftningar, *Blekingsbonden Truve* insinner sig för att fria för sin sonson *Nils* till *Akes* och *Brittas* dotter *Märtha*. *Nils* har länge i tyshet och med en melankolisk känsla älskat *Märtha*. Men *Britta* lägger sig emot partiet "ty" säger *Britta*, som är en Wärendska till lif och själ, "fort före sin död lät min mor kalla mej till sin sotsång, och sad: Hör du, *Britta*! jag förutser, att den här förmån för oss, att ensamma ärfwa lika med bröder, snart nog skall locka hit en hop friare från andra sidan *Hakebäck*, estersom brudarna i Wärend föra mera med sig i boet; men lofwa mej, att hwarfen du, eller framdeles någon af dina döttrar, nånsin träder i brudstol med en man, som är född utom Wärend! — Då kan jag dö lugn. — Det lofwade jag henne; och ser, ni, det war derföre, som jag se'n inte wille höra på klockarn, och nu inte heller gerna will, att *Märtha* skall höra på *Nils*." *Truve* afstår ifrån att enwisas längre. "Stackars wär *Nils*," säger han, "jag ser ingen utwäg för dej. Men kanste skall wär Herre hjelpa oss på något sätt." Och wär Herre hjelper de älskande genom länsmannen, som, i kraft af en riddaresyn, der både "Lanshöfdingar och prisdenter eller hwad de skulle karaktöras för" woro med, förkunna att närmsta halfwa milen af skogen, med alla sina äbor, bland hwilka *Truve* och hans sonson, efter denna dagen skulle komma att räknas till *Kronobergs* län. Så så *Nils* och *Märtha* hwarandra till allas förnöjelse utom *Farnientes*, en fringwandrande Italiänares, som också kastat sina ögon på *Märtha*, hvars förening med "questo bondlurko" hon finner opasande.

Betrakta wi nu närmare denna plan, så finna wi, att det motif, på hwilket styckets inveckling beror, nemligen *Brittas* löfte till sin döende moder att ej gifva sig eller sin dotter med någon utom Wärend född man, egenteligen är ett tragiskt motif, som icke är åtkomligt, eller, att wi så må uttrycka oss, lösligt i annat än den wätiska hwilken wi kalla humor, och icke ens der under annat wilkor än att det heliga löftet conserveras till sin andemening men förfaller till sin

ordalydelse. Men skalden gör här twertom: han conferverar ordalydelsen, det abstracta yttre, och gifwer andemeningen till spillo. Ty det löfte, som Britta "har på sitt samwete," som hon sjelf säger, kan icke häfwas genom en riddaresyn eller genom Kongl. Maj:ts förordning. Brittass scrupel emot de ungas förening är och förblifwer fullkomligt densamma och qwarstår lika gällande om också Wärendss gränser skulle utsträcka sig öfwer hela Småland och Bleking. Ty, man man må wandra en half mil eller segla omkring jorden, man blir dock icke genom förändring af sitt yttre läge quitt sig sjelf. Så är Brittass Wärend, poetiskt fattadt, icke det Wärend, hwars gräns i dag eller i morgon kan förflyttas på ena eller andra sidan om Haekebäck, utan Brittass så wäl som hennes mors hembygd är ett ideelt Wärend, sammanwert med och ofskiljaktigt ifrån traktens minnen och heligblifna fördomar. *Truwe*, som talar för de älskandes förening, har ganska rätt då han säger: "att man ej kan resa upp gränsskillnaden emellan hjertan, som wilja till hwarandra." Så kan man icke heller, genom en landtmätaresyn, hwarfen binda hjertan eller häfwa fördomar, ty det andeligt är skall på andelig wäg öfwerwinnas, men ej genom en yttre mekanisk åtgärd. Samma makt som en gång förenat Nils och Märthas hjertan och som ingifwit Britta och hennes mor den widsepliga wördnaden för en hemort och des seder, måste, om kollifion uppstår, nödwändigt framkalla Nemesis, men ej bröllopp. Detta tyckes skalden sjelf på sätt och wis erkänna då han låter Märtha häfwa hemsta aningar och slift; men i stället för att med humor föra i land den hin onde han tagit i båten, wisar han oss att det blott warit en utklädd hin onde, som låter oss ana, att det ej warit så farligt med Brittass löfte, som man möjligen skulle wilja tro, med ett ord, att den karakter med hwilken den dramatiska handlingen borde häfwa drifwits, helt och hållet saknas. Och så förfaller styckets lösning till en likgiltighet, som när som helst kan göra Nils och Märtha lika likgiltiga för hwarandra, som Britta redan blifwit för det löfte utan hwars emottagande hennes gamla mor ej kunnat "dö lugn."

Denna felaktighet, eller rättare, swaghet i planen, som till en del härrörer af den artificiella ställning skalden gifwit bondifskheten, skulle vara ännu mera stötande än den är, om ej skalden med sant fosterländsk känsla antydt hwad som borde häfwa warit motivet för Brittass ändring af beslut, nemligen den med

anledning af dagens högtid uppståndna tanken om provincialitetens upptagande i nationaliteten. "Wi äro icke längre Smäländningar och Blekingabor, utan wi äro Swenskar." Så öfwerflyter den fosterländska lyrik, som går igenom stycket, det mistag i planen till hwilket skalden onskeligen gjort sig skyldig och till hwilket han möjligen icke gjort sig skyldig, om icke publiken stadsse skulle häfwa officiellt utslag af wederbörande auktoritet på att poeten gjort rätt uti att gifva Nils med Märtha.

För öfrigt röjer Författaren till "en Majdag i Wärend" mycket sinne för anordnandet och begagnandet af de sceniska tillgångarna, om man också här och der skulle råka på ställen anlagda på knalleffekt. Att se en täd och älskwärd sängerska uppträda till häft på theatern är wisserligen pikant och kan icke undgå att wäcka publikens deltagande, synnerligen då skalden med en talent, som man med skäl kan kalla dramatiskt, gifwer henne kupletter att sjunga, som, i sig sjelfwa täcka, äfwen swara mot sängerskans individualitet. Likedes äro slickors uppträdande i uniform en wisserligen icke ny uppfinning, men en uppfinning lyckligt lämpad på Wärendss sagominnen. Med karakterstreckning har författaren ej synnerligen befattat sig, och en sådan ligger wäl också utom fordringarne för ett tillfällighetsstycke, hwars totalintryck måste vara lyriskt. Att han efter styckets anläggning borde häfwa gifwit en sådan i Britta häfwa wi sett: de öfriga personerna ligger ej stor makt uppå. Man kunde endast med skäl annärka att älskaren är för mycket sentimental, något som wäl icke plägar wara den Swenska bonddrängens humör.

Replikerna äro till de mesta lyckade och några till och med förträffliga, t. ex.: "wi ha, Gud ware los, inga Småkungar mer. Swerge will bara lyda en kung. och han skall wara stor han." Så lyckas författaren nästan alltid då han får uttrycka en ware sig fosterländsk eller i allmänhet warm känsla, men quick är han icke. Deremot äro några repliker, t. ex. denna: "allt hwad förening heter, är jag med om, alla föreningar, utom — nykterhetsföreningar" — något mycket beräknade på galleriet, synnerligen då de så mycket stida utaf emot skaldens finkänslighet för öfrigt. Melodierna, så wäl de som äro tagna af Swenska folkwisor, som de ur Fredmans epistlar, äro synnerligen wäl walda och bidragande till fosterländska känslors wäckande.

Lyckligast är författaren i de rent lyriska partier-
na. Några chörer och kupletter äro verkeligen täcka
t. ex. denna chör:

Wafna upp, wafna upp, det är glädje i byn,
Och solen står högt allare'n!
Det är blommor på mark, det är lärkfång i skyn,
Och knoppar på swällande gren.
Hör, wallhjonon blåsa sin morgondrill,
Och hjordarnes flockor ge swar dertill.
Wafna opp, wafna opp, det är glädje i byn,
Och solen står högt allare'n.

Lycka till, lycka till, du redliga par!
Som har kärlek till wakt wid din dörr.
Lycka till, lycka till, att hwarandra ha qwar,
Efta älskande, trogna som förr!
Wår enkla, wår hjertliga hälsning tag;
I dag är det er silfwerbröllopsdag.
Lycka till, lycka till, du redliga par,
Som har kärlek till wakt wid din dörr.

Ringa är wäl er tröskel, och stugan är låg,
Men trefnad fick rum der ändå.
Långt från skimrande slott ofta glädjen man såg
Flykta bort för att här klappa på.
Två gäster här bo som ej mången wet,
Dem falla wi: Flit och förnöjsamhet.
Ringa är wäl er tröskel, och stugan är låg,
Men trefnad fick rum der ändå.

Likaledes är gamle Modigs kuplett som börjar:
"En gammal krigsman kan i dag," samt Nils' "Hon
dröjer, ack hon dröjer" rätt wackra, synnerligen wer-
sen:

Swart blomster uti skogen,
Hwar fogel uppå qwist,
De ha en maka trogen
De ha en wän helt wist.
Med bladen och med wingen
Hwarann de ömt förstå;
Men jag, men jag har ingen,
Och ingen lär jag få.

Klockarens wisa, på melodien "Min far han war
en Westgöthe han, han," är mycket lyckad och har för-
fattaren behandlat honom con amore. Utan att wa-
ra komiss i högre mening är dock denna wisa alltge-
nom munter och hållen i riktig klockareton. Den bä-

sta sången i hela vaudevillen är onkeligen Nils' och
Märthas werksång:

Nils.

Två turturdufwoor hade wert upp i samma skog.
Så kom der en hök och den ena borttog;
Den andra dufwan förjde sig till döden.

Märtha.

Nef så war wifan icke: hon slutade mera gladt.
Den dufwan af höken togs wist aldrig fatt;
Hon flög och flög till wännen uti skogen.

Och är det der nu höken, och ena dufwan jag,
Så rymmer jag för honom och det i denna dag,
Och flyger, flyger till min wän i skogen.

Och frågar nu mig någon, hwem som den wännen är,
Så swarar jag strax: det är han som står der;
Ty honom har jag älskat från min barndom.

I denna sång är folkwisans ton wäl träffad. Men
om wi hafwa anmärkt de lyriska glanspunkterna i en
"Majdag i Wärend," så kunna wi ej heller underlåta
att anmärka, att det någon gång händer skalden att
falla ned i det triviala och till och med i det platta.
t. ex.

Ej bättre bonde fins än Far
Och Mor har ej sin life;
Det fins ej lyckligare par
I hela Sveriges rife.
Hur mången sorg, hur mången fröjd,
När som wi framåt ståda!
Men Far är glad och Mor är nöjd,
Nu går det bra för båda.

eller denna wers ur Wärendsfläckornas sång:

Ingen skall sin fana swika,
För wi stupa än ge wifa:
Kommer fienden, — minnsann
Ej det dröjer med: lägg an!

Rec. lyckönskar de wackra amazonerna att på the-
atern kunna åskådliggöra sitt "lägg an," ty annars
kunde man möjligen twela om huruwida de werkeli-
gen wore den anfallande parten.

Om "en Majdag i Wärend" kunde gifwa anled-
ning till flerr vaudeviller af nationel prägel, samt om
den stora lycka samma stycke gjort på scenen bleswe en

eggelse för des författare att fortgå på samma bana som han börjat. wore det i sanning en winst för vår theater, som litt ett nådehjon lesver af fremmande produkter. Wåra herrliga folkwisor, våra Fredmans epistlar, skulle gifwa ett musikaliskt element, som i Sverige ej borde försummas sedan det redan på Danska theatern blifwit upptaget. Det finnes desutom så många dramatiska och för Sverige egendomliga motiver att hemta ur den Swenska medelclassens sfer, ur det Stockholmska folklistwet, samt ur landtlifwets, icke ensamt bland allmogen förekommande, husliga fröjder och sorger, att man ej borde wara förlägen om ämne. Skulle sådana ämnen behandlas med Författarens till "en Masdag i Wärend" talent uti att rätt begagna skådespelarens och scenens resurser, så skulle man ej sakna sewärda waudiviller äfwen hos oss.

Och wi skulle ändtligen få taga farwål af dessa odrägliga "Öfwerstar med tio tusen francs ränta," dessa "modehandlerskor" och "rouber," som, merändels från de sämsta Parisertheatrarna öfwerflyttade, en lång tid bortskämt Stockholmspublikens omdöme och måhända äfwen — känsla för det sedliga.

C. A. H.

Notiser:

Köpenhamn. Den 20 dennes höll Skandinaviska sällskapet sitt andra ordinära möte. Sedan omkring 180 nya medlemmar blifwit upptagna, underrättade Förmannen sällskapet, att direktionen till kassör hade walt bryggaren och borgarerepresentanten Jacobien, till literär komité: Prof. Engelstoft, Mag. Sammerich och Prof. Schouw, samt till social komité: Sten-derdeputeraden Lehmann, Docenten Liebmann och Lektor Wilkens, hvilka samliga hade emottagit walet. I samråd med dessa komitéer hade direktionen tagit medlen, hwarmed sällskapet skulle söka uppnåendet af sitt ändamål, i öfwerwägande, och hade sedermera från dem erhållit tvenne betänkan, hvilka direktionen till alla delar godkänt*). Stiftsprofven Tryde på-

*) Den literära komiténs betänkande uppgaf inrättandet af ett swenskt-norrskt lämbibliotek, utgifwandet af en skandinavisk literaturtidning och af en series proffstycken på det utmärktare af swenskt-norrskt litteratur, såsom de medel, genom hvilka man, på det säkraste sätt skulle inleda sällskapets literära verksamhet och bana wägen för andra företagen, som omständigheterna och många deltagande uppmärksamhet kunde föranleda, till främjande af sällskapets wiktiga ändamål. Wid lämbibliotekets upprättande borde särdeles afses anskaffandet af hufwuarbetena i de båda

pefade wigtigheten af den af komitéen föreslagna skandinaviska tidskriften, och önskligheten i anledning deraf att sätta sig i förbindelse med ett i Norrige bebådadt företag af liknande art, hwarwid Professor Schouw upplyste, att komitéen redan derpå

brödrarikens estetiska, vetenskapliga och folkliga litteratur, så widt de kunna antagas att äga allmänt och waraktigt intresse. Då utgifwandet af en skandinavisk literaturtidning torde fordra längre tids förberedelse innan det kunde sättas i werket, borde dessförinnan såsom des föregångare och blifwande integrerande del deraf, en månadslig eller quartalliter utgifwen förteckning öfwer de i Danmark, Sverige och Norrige utkommande skrifter, vetenskapligen ordnade och utan att åtskillnaden emellan de 3 literaturerna gör sig gällande i anordningen, af sällskapet föranfattas. Så mycket bättre, om, jemte titel, författare, tryckort, format och pris tillika kunde meddelas korta karakteristiker af åtminstone de wiktigare skrifterna med angifwande af deras innehåll och tendens. Utgifwandet af proffstycken på klassisk swenskt-norrskt litteratur borde hufwudsakligen sätta sig wid småarbeten, såsom t. ex.: ett par tal af Tegnéer, några swenska och norrska folkwisor eller andra mindre skaldestycken, ett afsnitt af Freyrells Berättelser, utwalda stycken af Fries's botaniska Utflygter o. s. w., blott så widt som möjligt icke fragmenter, lösrifna från det sammanhang, hwaraf intrycket war betingadt. Under hittills warande omständigheter måste det wara sällskapets medlemmar kärt, att då och då emottaga ett litet häfte af sådant innehåll, försedt med en kort orienterande inledning om författaren, om den literaturgren, hwarill arbetet hörer etc., och med förklaring öfwer swärfattligare ord och hänfytningar. Men utom att förja för ett godt wal och en passande uttyrrel, måste man tillika wara beränt på öfwerenskommelses träffande med förläggarne, för att undwika hwarje sten af eftertryck.

Innehållet af den sociala komiténs betänkande war hufwudsakligen följande: Det wore att önska, att mötena icke blefwe oftare påkommande, än att man kunde hoppas att både i ytre och inre måtto uttyra dem wäl. Skulle föreningen uppnå sitt sällskapliga ändamål, måste man bringa det derhän, att ingen medlem lättligen utan särdeles förfall försummar något möte, och att man kan hafwa nöje af att der införa till Köpenhamn anländande Swenskar och Norrmän. Komitéen föreslog derföre att under innerwarande halfår endast hålla en ordinär sammankomst hwarje månad. Såsom dessa mötenas wäsentliga innehåll tänkte den sig dels musikaliska prestationer, särdeles af den hittills i Danmark så litet kända swenska musiken, dels föredrag öfwer passande ämnen, hwarill man torde hoppas att wid tillfälle allmänna diskussioner fogade sig. Naturligtwis skulle komitéen allwarligen sträfwa att förmå dertill fökliga män inom eller utanför sällskapet, att glädja desamma med uppläsning af skrifna afhandlingar, eller helst med fria föredrag öfwer frågor af skandinaviskt intresse; emedertid

hade varit betänkt. Efter några få anmärkningar om fördelningen af sällskapets pekuniära krafter emellan de åttifylliga verksamhetsrigtningar, hvarom dock efter omständigheterna för det närvarande icke kunde föreläggas församlingen något egentligt förslag, uppläste förmannen en skrifvelse från direktionen till polisdirektören, såsom svar på dennes i första mötet uppläste meddelande. Slutligen meddelade förmannen en skrifvelse från stiftsprofien Tryde*) och direktionens svar derpå.

Sedan derpå första delen af de nyupptagna medlemmarne och ett wid denna årstid icke obetydligt antal norrska och svenska gäster blifwit införda i sällskapet (hwarest en nng konstnär hade utställt en grupp af tre kvinliga figurer, föreställande de tre nordiska ritenas förening) öppnades det egentliga mötet med affjungande af Ingemans "Nordens Land;" derpå höll Pastor Grundtvig, efter inbjudning från direktionen, ett utförligt entusiastiskt föredrag om "Nordens historiske förhold," hvari han uttalade de rika förhoppningar, till hvilka "Oldtidens Jorjætter" och "Tidens Fylde" berättigade Nordens folk. Efter föredragets slut affjünges Barfods "Nordens Enhet" och Geijers "Fäderneslandet." Vid den efter mötet följande aftonmältid, hvari 180 medlemmar deltog, blefwo många, i synnerhet svenska, sänger utförda och en series toaster proponerades, särdeles för de män, som hitills hade verkat kraftigast för den

hemskälde komitén till direktionen om icke anledning torde förefinnas att tillika låta utgå till alla medlemmarne en allmän uppmaning om att enhvar, som dertill säge sig i stånd, på detta sätt wille meddela större eller mindre bidrag till det gemensamma ändamålet. Såsom ett af de allra wigtigaste medlemmen att åstadkomma ett större närmande till och kännedom om Swensheten — i synnerhet också allmännare färdighet i den svenska dialekten af det gemensamma modersmålet, — hade komitén tänkt sig, om man kunde förmå Swenskar af erkänd talang att på svenska språket hålla föredrag, helst öfwer svenska ämnen. Den naturliga begynnelsen wore naturligtwis en kurs öfwer Sveriges estetiska litteratur, och lyckades det komitén att åwägabringa, att en ansedd svensk literatör under loppet af Januari månad deröfwer wille hålla 8—12 föreläsningar för sällskapets medlemmar (i hwilken händelse det ordinarie Januari mötet rimligtwis kunde inställas), så torde komitén hoppas att denna winter på ett tillfredsställande sätt blefwe upptagen.

*) Denna skrifvelse war föranledd af åttifylliga anmärkningar mot några Stiftsprofens yttranden öfwer sällskapets tendens i det föredrag han hållit wid första mötet, hvilka anmärkningar både mundiligen wid nämnde tillfälle framställdes af några medlemmar och sedermera af tidningarne blifwit widare fullföljde. Stiftsprofien framlade uti ifrågawarande skrifvelse såväl den mening han haft med bemälda sina yttranden som också den uppfattning han gjort sig af sällskapets grundtankar och föremål; han önskade nu officiellt få weta om sällskapets stiftare öfwerensfämde med honom så i det ena som andra, eller ej. Direktionens svar utföll tillfredsställande för Stiftsprofien.

sak, kring hvars baner sällskapet hade samlat sig; skälarna busro alla en sådan prägel af national anda och sällskaplig munsterhet, att de må betraktas såsom goda förebud för sällskapets framtida verksamhet. (Efter Fædrelandet.)

= Skandinaviska sällskapets Decembermöte, som äger rum någon af dagarna kort före Jul, kommer att illustreras med en större festlig tillställning, emedan man wäntar att ett betydligt antal Swenskar då infinna sig.

Uccca. Nästa års lärda församling skall hållas i Mailand, och waler för 1845 har fallit på Neapel. Hörande sammankomsterna d. 19 och 20 Sept. (om den 18 Sept. se förra numret) meddelas följande: I sektionen för agronomi och teknologi utnämndes en kommission till undersökande af risfästens skadlighet eller ofskadlighet. Marchese Ridolfi öfwerlemnade en, på af den 3:dje kongressen gifwen anledning, uppgjord plan, beträffande upprättandet af en discombank till landhushållningens underhöd. Den ifrågawarande sektionens president framstälde nödwändigheten af en lämplig teknisk och elementarundervisning för bondeståndet och wisade klarligen, huru önskwärdt det wore, att impulsen här till utginge från fyrhöfverdarne och seminarierne. Denna afhandling emottogs med största bifall, och Herr Parravicini, Terristori och Riccardi begagnade tillfället att diskutera öfwer de olika underwisingens- och uppfostringsmedlen. Dr. Galvi föreläste en intressant afhandling öfwer upprättandet af ett sällskap till ömsesidigt underhöd åt handtverkare. Grafwe Terristori lemnade en berättelse öfwer skolornas närvarande tillstånd i Italien och uppfordrade sina landsmän att af alla krafter medwera till befordran af den allmänna folkunderwisingen. Det war glädjande att wid detta tillfälle förnimma, hwilka betydande framsteg skol- och uppfostringswäsendet gjort i lombardisk-venetianska konungariket och i Neapel under de sednaste åren, och det wäcke en upplysande känsla att se, huru lifligt alla närvarande wore genomträngda af underwisingens nödwändighet och enhälligt gjorde löfte att å sin sida uppbjuda alla krafter till dess uppmunran. I sektionen för fysik och matematik föranleddes Grafwe Paolis föreläsning öfwer träsken i nesden af Cesena, en undersökning af de åttifylliga orsakerna och medlen till förbättrande af osund luft. Cavaliere Carlini gjorde församlingen å direktionens för Mailänder observatorium wägnar ett förslag, hvars verkställande ganska mycket skulle bidraga till de meteorologiska iakttagelsernas noggrannhet. Detsamma besod nemligen deri, att i Mailand, hwarest finnes ganska många skickliga förfärdigare af fysikaliska och matematiska verktyg, föranstalta en samling af de med första stit arbetade meteorologiska instrumenter, hwilka endast efter förutgången pröfning genom observatoriets astronomer och försedda med deras sigill skulle lemnas till afsalu; då österriska regeringen har samtyckt till detta förhåwande, så hoppas man deraf den bästa framgång. I sektionen för kemi föreläste Louis Buonaparte en berättelse om huggorm-giftet och en liflig diskussion följde öfwer det verksamaste antidotum deremot. Cavaliere Adorno meddelade några iakttagelser, af hwilka tillwaron af arsenikaliska beståndsdelar i colcothar ådagalägges. Sekreteraren för denna sektion afhandlade sjöwattens fösforscerande egenkap. I Medicinska sektionen föreläste Cavaliere Griffo några betraktelser öfwer körtel-swulnader och kräftan, och utsatte härpå ett pris af 500 Lire för den bästa lösningen af följande uppgift: att bestämma naturen af den sjukdomsprocess, genom hwilken ett organ blir seirrhöst och sedan kräftartadt, att angifwa de yttre och inre orsakerna och de verksamaste botemedlen. (Hamb. Corresp. efter Augsb. allg. 3.)

Nr 34 af denna Tidning utgifwes Lördagen d. 11 November.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1843.

